เรื่อง : ทญ.ฐิรายุ บุญเรือง

งานทันตกรรมกับสถานการณ์การระบาดของ โรคโควิด-19

ตามประกาศกรมการแพทย์เมื่อวันจันทร์ที่ 30 มีนาคม พ.ศ. 2563 เรื่องแนวทางปฏิบัติการรักษาทางทันตกรรมในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 โดยถือเป็นมาตรฐานชั่วคราวนั้น ได้กำหนดให้พิจารณาให้การรักษาทางทันตกรรมเฉพาะกรณีฉุกเฉินที่มีภาวะอันตรายถึงแก่ชีวิต ได้แก่ ภาวะเลือดออกที่ควบคุมไม่ได้ การอักเสบติดเชื้อที่มีอันตรายถึงแก่ชีวิต และอุบัติเหตุใบหน้าที่กีดขวางการหายใจ ทั้งนี้ให้หลีกเลี่ยงการรักษากรณีเร่งด่วนและแนะนำให้เลื่อนการรักษาที่ไม่เร่งด่วนออกไปก่อน โดยหากมีความจำเป็นต้องรักษาไม่ว่ากรณีใดก็ตามจะต้องคำนึงถึงศักยภาพของหน่วยงานรวมถึงความปลอดภัยของบุคลากรต่างๆ ในแง่ของการป้องกันและควบคุมการแพร่กระจายของโรคอย่างสูงสุด

จากข้อกำหนดข้างต้นทำให้ประชาชนส่วนหนึ่งอาจจะยังขาดความเข้าใจถึงขอบเขตและข้อจำกัดของการรักษาทางทันตกรรม รวมทั้งอาจจะยังมีความกังวลเรื่องความปลอดภัยในการรับการรักษาทางทันตกรรมท่ามกลางสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ที่ยังไม่สามารถควบคุมได้

ปัจจุบันเป็นที่ทราบกันดีว่าโรคโควิด-19 เป็นโรคที่เชื้อโรคสามารถติดต่อในระบบทางเดินหายใจ โดยแพร่กระจายผ่านการสัมผัสหรือหายใจเอาฝอยละอองในอากาศที่มีเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ปะปนเข้าไป ซึ่งการรักษาทางทันตกรรมส่วนใหญ่เข้าข่ายหัตถการที่ทำให้เกิดละอองลอยในอากาศ (Aerosol Generating Procedures : AGPs) โดยจะทำให้เกิดการฟุ้งกระจายของฝอยละอองขนาดเล็กที่มีการปนเปื้อนของเชื้อโรคที่ออกมาพร้อมกับน้ำลายหรือสารคัดหลั่งได้ แต่ประเด็นสำคัญอยู่ที่ว่า ฝอยละอองขนาดเล็กนั้นจะสามารถแขวนลอยในอากาศได้ไกลและนานขึ้นหากอยู่ในสภาวะที่เอื้ออำนวย เช่น พื้นที่ที่ระบบหมุนเวียนอากาศไม่ดี ดังนั้นหากทันตแพทย์ทำหัตถการประเภท AGPs เช่น การกรอด้วยอุปกรณ์หัวกรอฟันความเร็วสูง (High Speed Micromotor/Airotor) การขูดหินน้ำลายโดยใช้เครื่องอัลตราโซนิก การเป่าลมหรือน้ำระหว่างการรักษา การใช้เครื่องกรอในการผ่าตัดในช่องปาก หรือแม้กระทั่งหัตถการที่เข้าไปในทางเดินอากาศหายใจของผู้ป่วย เช่น การถ่ายภาพรังสีในช่องปาก ซึ่งสามารถกระตุ้นการไอ จาม ในผู้ป่วยบางคนได้

ดังนั้นหากมีการป้องกันที่ไม่มีประสิทธิภาพ คลินิกทันตกรรมจะเป็นสถานที่ที่มีความเสี่ยงในการแพร่กระจายเชื้อโรคโดยผ่านทางอากาศได้ ประกอบกับสถานการณ์การระบาดที่ยังควบคุมไม่ได้ร่วมกับวิกฤตการขาดแคลนอุปกรณ์ป้องกันของบุคลากรทางการแพทย์ทั่วโลก จึงมีความจำเป็นต้องพิจารณาเลื่อนการรักษาทางทันตกรรมที่ไม่เร่งด่วนออกไปชั่วคราวก่อน อย่างไรก็ตาม การรักษาทางทันตกรรมที่จำเป็นยังสามารถทำได้ภายใต้การป้องกันการแพร่กระจายโรคติดเชื้อทางอากาศที่มีประสิทธิภาพ การตรวจคัดกรองประเมินผู้ป่วยร่วมกับการใช้น้ำยาบ้วนปากก่อนรักษาเพื่อลดจำนวนเชื้อโรค วิธีทางทันตกรรมที่ช่วยลดการฟุ้งกระจายของฝอยละอองขณะให้การรักษา การใช้หัวกรอชนิด Anti-Retraction Handpiece การบริหารจัดการระบบนัดหมายผู้ป่วย ทันตบุคลากรมีการสวมใส่อุปกรณ์ป้องกันที่เหมาะสม รวมถึงการจัดการด้านระบบบำบัดอากาศที่ได้มาตรฐาน เพื่อช่วยให้การรักษาทางทันตกรรมมีความปลอดภัยแก่ทั้งผู้ป่วยและทันตบุคลากร